

Dva srca

I opet joj se pričinilo, da je neko pokucao na vrata. Pohita k prozoru, pomoli glavu između trošnih, negda zelenih, danas sasvim izbljedenih rebrenica, pogleda na ulicu: nigdje žive duše, osim starog idiota Keka s onim njegovim vječitim hrapavim refrainom:

-Si scopron le tombe...

-Možda je ono ljudi Keko pomakao haluku na vratima? -pomisli djevojka. A možda i nije - nadoveza sve onako u sebi i osta naslonjena na prozor. Čekala je njega, Iva Ninčevića. Nešto je odcenio. Da ne je naslutio... pa hoće da odlegne? Čemu?

Riješila se teško, ali se ipak rešila, iako još pravo ne zna, hoće li joj srce moći da podnese konačnu kušnju. Svejedno: drukčije, što dublje gleda u sebe i u njega, sve joj jasnije biva, da su njih dvoje dva različita svijeta, s naslijedenim, nepremostivim preprekama. Sve se to do ma u njima još do nedavno utajavalo. Sada se trglo, da uduši, ako moguće, ono drugo: ljubav. Jer ona njega voli...

Desilo se

Došlo je to prilično nenadano. Kad se on, iza prve godine vratio sa sveučilišta. Tada su se pogledali nešto duže.

Na šetnji je kraj kapelice "na livadi." Nekako joj se iz ruke izmakla mala sestra Irena i poletjela za velikim, šarenim leptirom.

A ona zastala trenutak, podigla oči uz zid male bijele kapelice i zagledala se u glicinije, što su se u plavim grozdovima spuštale k zemlji. Pruži ruku, da će dohvatiti jednu, ali ne može da dosegne. Pokuša iznova - i opet bez uspjeha.

Onuda je prolazio on, s njezinu želju kukom svoje palice dovukao k sebi grančicu jednu, otkinuo stružak i poklonio djevojci. Ona se sva zarumenila, zahvali i zovne sestru. No kako se mala još uvijek nagonila za leptirom, djevojka možda i ne hoteći ostala na mjestu u razgovoru s mladim čovjekom.

Ninčević je "vanjšćak", iz nekog sela iza brda, pa ga je jedva poznavala.

No kad se uveče vrati kući, učini joj se, kao da joj onaj mladić nije tud, čak osjeti, da joj je zaokupio misao možda i nešto više, negoli bi trebalo. ko joj je s oka njegovala pojavu. Rodeni odgojen na selu, a na nje mu je sve u nekom harmoničkom skladu: jedra stasitost, neka diskretna, još ne sasvim sigurna, lako prirodna elegancija, fine crte i sjetan pogled zahvat tankom primjesom sjetne dobrote i tonom mekana glasa.

Otada ga je vidala češće. Dolazio i u grad, što prije nije običavao.

U tvojim se sjećanjima

Otkada su njegovi ljudi ovladali ² ~~ci~~ ^{ci} ~~ta~~ ^{ta} ~~va~~ ^{va} ~~om~~ ^{om} ~~kr~~ ^{kr} ~~aj~~ ^{aj} ~~in~~ ⁱⁿ ~~om~~ i prenijeli općinu dolje ~~x~~
~~xxxxxxx~~ ^u podgrade i tu sazidali crkvu i otvorili razne trgovine, sva se
je okolica, i ona najudaljenija, klonila ~~gra~~ ^{gra} ~~da~~ kao da je uklet. Izdana je
riječ: stara mletačka kula neka propadne, neka se osuši, uguši ~~u~~ ^u ~~sebi~~ ^u ~~vi~~ ^{vi} o-
stane što i jeste: živ spomenik slomljene sile. Daleko od nje!

Toj se zapovijesti pokoravao svak, pa i on. Ali ~~xxxx~~ ^{poslije} ~~onog~~ ^{onog} sastanka na livadi
nije bilo dana, da se ne bi ispeo navrh omražena hunka i ušetao se ulicom,
pod njenim prozorom.

Onda se opet jednom sastase. Vraćala se iz vinograda u doću. Bilo je pod večer,
a ona sama. Na gradskim se vratima našli, pod golemim, pocrnjelim lukom, na ko-
me je mletački lav nemoćno protegao svoje mrtve šape.

Na nebu zabijelila prva zvijezda, prva suza za danom na umoru. Večernji ~~je~~ ^{je}
tarac tužno je potresao lišćem krošnatih platana, zasadenih u dva reda ~~x~~ ^x ~~na~~
niza vjekovne, izdrte i raspale bedeme. I dok je sve uokolo odisalo melar-
holijom umiranja, dotle su iz mladićevih usta ozvanjale strasne riječi ži-
vota i ljubavi. Sve se to primalo djevojke, i godilo joj: a svemu što je ~~x~~ ^x ~~govorio~~
gledala je sebe kao oživjelu, preporođenu, drugačiju. Na kraju se ~~xxxxx~~ ⁱ
njoj izmaklo slovo, ~~jedno~~ samo, tiho a puno miline i ona je njemu ~~xxxxxxx~~
rekla - si- ~~ga~~ ^{ga} ~~ga~~ ^{ga} voli, da će biti njegova.

U gradu mrtvih ruševina išao šapat. Ludi Keko dolazio je često pod njene prozo-
re i pjevao Garibaldijevu pjesmu. Valjda je time htio da je ~~xxxxxxx~~ ^{potsjeti}
na ~~nesto~~ ^{daleko}... Pogledi su ukućana sve češće tražili njezine oči, ~~šta ih je~~ ^{Ona ih}
~~od~~ ^{od} neprilike sve dublje ~~obara~~ ^{opuštala}, dok je nekoga ~~xxxx~~ ^{xxxx} dana ne zaustavi
otac, nenadno, naprečac:

-Što to čuješ, Đino?

Ona se trže, zarumenje, probljedi. Potom se baci ~~xxx~~ oko vrata ~~ocu~~ i pri-
zna mu sve.

~~namršti namršadi~~
Otac se ~~namršti~~ ^{namršti} (Sijeda mu patricijska brada zatreperi, ~~namršti~~ ^{plamenite} se crte ~~nje~~
gova lica nakrivi i poprime strog izražaj.

- Što? Onaj rebel? Hrvata! Barbar! ~~xxx~~ ^{xxx} onaj, što mu otac...

Ona ga prekide.

- To je negda bilo - Oni su danas gospodari, oče...

Stari Patricij diže ruku u znak prosvjeda:

- Ali kako možeš tako? Moj rod i njegov - - -

Nato će mu ona blago i uz ~~kk~~ ^{su} ljubak osmijeh:

- Dva ljudska roda - kao dva oblaka, što se na nebu sudare. Bljesne, zagrmi, i
opet se sve smiri - i sunce božje prosine i obasja cijeli svijet bez razli-
ke - papa....

To je ona čula od njega, Ninčevića. Takovim ~~xx~~ i sličnim ~~višima~~ mirio je savjest svoju i njezinu. Išao bi i dalje tvrdeći da ima nad narodima i ple-
menima nešto više, uzvišenije: čovječanstvo. K tome krajnjem cilju ^{- govorio je -} treba da su upućene sve naše misli, osjećaji, sve naše težnje, da svak može za sebe reći kao i mudrac: -Ja volim svoju porodicu više negoli sebe, domovinu više od o-
bitelji, čovječanstvo više od domovine. I još bi nadovezao: - Veli se za umjet-
nost da nema domovine ^a tako i za moralne i naučne istine, još korak -pa je ne-
će imati ni srce željno da obuhvati cijeli svijet, sve ljude, čitav sve-
mir... Na to potiče ljude napredak, a Slaveni su svojom prirodnom blagom čudi
tome i po naravi skloni..

Sve je to ona ocu ponovila, a on je gledaše nijem i očajan ne vjerujući svojim
ušima ni njenu glasu, koji je ipak glas njegove krvi, njegove duše. Dolazilo mu
da plane, ali je Đina od uvijek bila njegovo mezinče, pa nije imao ~~xxxx~~ hrabro-
sti, da joj se usprotivi.

-Sve je to dublje, kćerice- progovori blago i tužno.. I krv ima svoj glas, sve
je želje i zahtjeve. A onda prošlost sa svojim slavnim amanetima, jezikom i
usponenama. To još nije zakopano s pepelom naših starijih, pa i mnogo šta, ~~xxx~~
drugo žive još i živjela ^u nama, ~~xxxxxxx~~ u svim stvarima, što nas okružuju,
i u tebi, dijete... Ja sam rekao, ~~ti~~ čini, kako ti duša zapovijeda.

A kad je ona nekoliko dana zatim ovladana ljubavi i nakon teških unutrašnjih
borba i bolnog oklijevanja došla k ^{ocu} njemu i kazala mu, da onoga mladoga čo-
vjeka ne bi mogla pregorjeti, stari patricij stisnu ramenima, spusti glavu
s resignacijom- upravo kao onda, kad je ono morao da preda vlast u omražene
ruke svojih negdašnjih kmetova. Đina je sada ljubila otvoreno, bez zaprijeke-
ali ne bez crvića, ^{što} je duboko dolje, u dnu duše sve jače zagrizao.

U kući gledahu na nju kao na tuđinku. Stari otac nije je više tetošio, mati ju je
često pogledala ispod oka i tužno uzdisala, tetka je Veronika ubadala, kad
je samo mogla, mala ju je Irena pekala i rugala joj se, dok stariji brat ni-
je htio ni da je vidi.

U prve dane, pod navalom onih velikih i snažnih osjećaja, nije za to mnogo ma-
nila. Tek poslije, ^{bujica} ~~xx~~ pošto se ta silna ^{čuvstva} u njoj ponekle sredila, kad
je mogla, da uz lik dragoga čovjeka vidi i drugo oko sebe, osjeti, kako joj
je na dušu pao kamen, što ~~na~~ je iz dana u dan sve jače ~~tišao~~ ^{pritisnuo}.

A javljale se i uspomene- " otvarali se grobovi i dizali mrtvi"- baš onako, ka-
što ono pjeva ljudi Keko. Poznate arije iz "Ernanija" i ~~ix~~ " Nabuka", što ih je
tetka Veronika s nevjerojatnim patosom izvodila ^{na} na starom ~~xxxxxxx~~ klaviru,
kida ^{je} su joj srce. Sliku Majke Cairolí, što je u zlatnom okviru visjela u
njenoj sobi, nije više mogla ni da pogleda. Prije ^{par} ^{ocu} dvije godine poklonio

* *Ostajuci joj se*

4
joj ~~juftac~~, i onom zgodom kazao ~~je~~ nekoliko riječi, što ~~se~~ se zaboraviti ne mogu. Kao u neko božanstvo gledala je Dina onu veliku Majku i ljubila ono slavno lice, osvjetljeno tužnim, ali spokojnim osmijehom ispunjene žrtve i dužnosti.

Sada pak kao da na onom ~~časnom~~ licu nema više onog osmijeha. Nešto bolno-~~xxx~~ prijekorno krije se u dobrim očima velike ^{Majke-} Mučenice.

- Našoj sam zvijezdi dala svu svoju ljubav, a ti... govornice su oči i ujeda-
red ^{li} zanijemile.

Ne ^{li} zanijemile oči Majke, već ^{li djevojci} kanula suza, topla i ~~z~~ bōna, i djevojci zastrla, što su one slavne zjene, ~~nikom~~ ^{nikom} dalje govornice.

A ni u njega nije sve onako kao što bijaše u prvim trenucima njihova poznanstva. Nekoliko ~~jufta~~ puta već i u srce ranio. ^{Tako je jednom natuknuo,} ~~Veliki~~ da mu je najmilije u ~~vrtu~~ bašti među zelenilom i cvijećem. U kući ~~njezinoj~~ ^{njezinoj} da mu je ^{njezinoj} ~~je~~ ^{je} ~~ti~~ ^{ti}jesno, nevoljko, zagušljivo.

-U vas sve miriše na smrt, rekao je jednom, vaše kuće i cijeli grad, i onaj Keko potamnjela uma, sve, sve.

Zaboljelo ju, pa uze da brani grad, njegovu prošlost, slavne ruševine.

-Sam mrtvi kamen- mahnu on rukom.

-Pun značenja... uzvinu ona glavom kao od ponosa.

-Jedino život znači ~~vešto~~ - - -

-I u tvojim selima ima života, pa ipak...

-Što?

Ona ne odgovori, ali osjeti, da ~~se~~ je između njih te večeri ^{prvi} puta nešto stalo.

4
Za imendan ispjeva joj pjesmu. Nekoliko laganih toplih stihova. ^{Ona ih su} ~~sa~~ smiješkom ~~ri~~ primi i preletje okom.

-Žalim, ali za mene su ovo sve sama mrtva slova, reče s onim istim izrazajem u licu.

Ninčević shvati žalac i na lice mu pade oblak.

-Pa to je živa riječ- ~~re~~ smrknu se on.

I donetne otežući:

-To je moj jezik- mislim, da zavrijeđuje nešto ljubavi... ili barem nešto više obzira...

Ona poniknu i više se nije govorilo o tom.

Najvećma je zabolje, kada ono mladić dirnu u njena najsvetija vjerovanja.

Jednog dana donese joj vijest, da se narod ~~u~~ u okolici sprema, da proslavi

godišnjicu svog oslobođenja..

- Teško mrtvima-nasmiješi se Đina.

Nije htio da je rani.

- Živjeli mrtvi!-usklikne i živo je poljubi.

Pri tome nije ostalo. Htjela je da mu pokaže, ~~htjela je da mu pokaze~~, kako je i ona ~~se~~ njegova aluzija na građansku smrt njezinih ljudi vrijeda.

-Tako se natucalo i o našima prijeko, u Italiji...dok nisu mačem pokazali, da su živi.

Ninčević se lagano nasmiješi.

- Pa nije sve onako bilo, kako knjige pišu.

- Što?- trže se djevojka.-Garibaldi! Cairoli! Bixio!

-Novara, Custoza, Vis... nadoveza on u istom tonu.

- Onuda su tvoji pljačkali...

-A sicilijanski i napuljski briganti?

-I- "Mille"?...zazari se ona.

Kao da se pokajao zbog onih svojih naprasnih riječi, ujedared umekša glas:

- Slava junaštvu, a nad ostalo-veo šutnja, završi i stinu joj ruku.

Ta je ruka bila hladna, i lice kao od kamena.Njoj se u onaj mah prvi put ukrade u dušu misao, da prekine...

No kad ga sjutra dan opet ugleda, ljubav prevagnu i više nije mislila ni na što drugo, negoli na svoju sreću.

Danas se međutim ona misao nekuda dublje uvukla, i djevojka nema snage, da je odatle otjera.A neće ni da kuša.

Ne može biti - ne može...!

Danas slave oni "dolje" najavljenju godišnjicu svog oslobođenja.Slave dan, kad su prije petnaest godina skršili moć njezina oca, njezinih ljudi, i oduzeli im u općini vlast.

Već od jutra pale puške.Igraju, pjevaju, klikću.

I o s njima. Ona to sluti.

A otac u svojoj sobi pokunjen, poništen.I svi ostali.Tek negdje oko podne ušao među njih tračak svjetla.Stigao iz susjednog gradića stari prijatelj, negdašnji Garibaldinac, Padovan.Želio je u tim ~~mxix~~ sumornim trenucima da bude ocu blize.

Kod ručka govorilo se malo.Očito je razgovor zapinjao-zbog njene nazočnosti. Da ne smeta, ^{Đina se} dize ~~se~~ i izide. Tada se tek starome prijatelju razvezav jezik.

Govorio je dugo. Spominjao stare nade i nove želje, klicao je još uvijek svje-

tlim idealima mladosti svoje, pio u slavu daleke domovine i konačnog ujedi-
njenja.

Ona je sve to slušala iz predsoblja. U svoju odaju nije htjela: osjećala je, da
u ovom trenutku ne bi mogla podnijeti pogled one Svetice na zidu. Uostalom, u
starinskoj kući nije bilo ni kutića, a valjda i nijedne stvarce, koja nije bi-
la puna onoga, o čemu se govorilo za stolom.

I tako je ostala u predsoblju i čekala njega. Čekala ga je sa neslomivom
odlukom u srcu, da ~~ovome~~ svemu učini kraj.

Čekala ga je s mukom i sa zebujom. Htjela bi da je već tu, da se ono na mje-
stu razbije, a opet bi voljela da ne dođe ni danas ni sutra, da sve ~~ono~~ o-
stane još neodlučeno, nezakopano.

Eno ga - dolazi! Već je blizu. Čuje mu korake. ~~xxxxxxx~~ Još čas i pokucaće^{će} na
vrata.

-Kuc!-Kuc! -udaralo djevojci srce, dok je silazila niz stube. Otvori vrata.

Bila je ^{stere} ~~u~~ ^{jo} ~~redno~~ blijeda. Nešto neizrecivo bolno ^{stere} ~~nateglo~~ joj kutiće drhtavih
usnica. On je zaprinut upita, nije li možda bolesna. Opet onaj topli i dragi

glas pun mekoće i ljubavi. Djevojka se sva smuti, umjesto da mu ondje na
~~vrata~~ ^{vratima} kaže, što je naumila, pokaza na pokrajna vratašca, što vode u vrt.

Nije mogla... Tako je trala da je to posljednji put. Hoće da bas i sa to...
On je primi ispod ruke. Nije se opirala. ~~KA~~ kad iziđe kroz niska, gvozdena

vrata i stupiše pod gustu, lozom isprepletenu brajdu, mladić je privine k
sebi i ^{vruće} ~~xxxx~~ poljubi.

Nije se protivila ni sada. Čak je podigla oči i gledala u krasnoga, mladoga
čovjeka s neizrecivim osjećajem miline, tako bliske sreći i blaženstvu! ^{lijepo bilo!} ~~Kako bi~~

~~da nema svih onih pripovijesti, onih slika, onih divnih legenda - romansi.~~
Stali su na kraju vrta i spustili se jedno do drugoga na kameno sjedalo u

samotnoj sjenici. Djevojka ga je sjetno gledala: u onom pogledu točila se sva
njezina tuga. On joj držaše ruke, šuteći je milovaše po kosi, po svilenim obr-
vama, po licu i glatku obratku, a onda složi na njena usta svoje od neizmjer-
ne ljubavi vrele usne.

U tom dugom, ~~xx~~ beskrajnom cjelovu sve je zaboravila: i oca i majku, i brata
i sestru i staru tetku Veroniku, i Keka i njegove "grobove i mrtve", i staroga
Padovana i sliku Majke Cairol- sve iščezlo, utonulo u onom neiskazanom zagr-
ljaju.

Uto se dolje duž ravnicu razliježe silno klicanje. Prsnu mužar, zasvira
glazba.

- Što je? - trže se ona.

- Bide^{će} te opet govori neko- od naših.

Ona ga pogleda. U očima mu zamijeti neobičan plamen. Sjeti se, da je taj i-

sti izraz zatekla na njemu i malo prije, kad joj se pojavio na pragu. Upita ga, otkuda to?

- Možda sam se nešto odviše zanio...

Ona pošuti trenutkom i ~~mu~~^{duboko} ga pogleda.

- Ti si bio dolje - s njima - ja znam.

^{Bio sam,}
- ~~Da,~~ uzvratiti on, i živo i ushićeno se zagleda u neko lako rumenilo, što je u ovaj mah izbilo na njenu finom licu. Nešto je poticaše, da ga ~~xxxxx~~ zamoli, nek joj priča, što se dolje radilo, i kako je bilo? - govori.

Ninčević uze da pripovijeda. Svojim se riječima zanosio, kao da govori sa tribine.

- Starci- prihvatili- puni teških uspomena, osvjetljaju minule ~~xxxxxx~~ patnje, svoje dugo ropstvo, pregaranja i poniženja, a mladi slušaju i kao da im se polako krađe u živce negdašnja bijeda, tuga i sumornost otaca-mučenika. Ali se ubrzo sjete, da je to obmana. Zastave, pucnjava, pjesan- sve ih to dovodi k stvarnosti, k životu, slobodi- i slaveći svoje uskrsnuće klikću, zamore kao opojeni nečim velikim i vedrim, i hvataju se oko svojih staraca, hoće iz njihovih usta ponovo da čuju, kako su se ono oslobodili tuđe vlasti, tuđe ga jarma. I starci, ovladani uspomenu, penju se jedan za drugim na stolove, pjevaju svoje borbe, svoje krvave muke, a mladi plješću, hvale ih i časte, ~~xi~~ pjesma se diže, zanos se širi tu- pod ovim gradom, koji sve to gleda i šuti svladan i nemoćan kao grobnica živih, a ti, Đino, u njoj zakopan biser, kome treba sunca, da zasine svojim sjajem. ~~xi~~

Govorio je uzbuđeno, lijepe su mu oči gorjele.

Ona nije mogla s njega pogleda da skine, ali je osjećala, kako joj ruka dršće, a srce naglo udara.

- Grobnica ...dahnu ona s lakim prijekorom. Ma kakva bila, ona je meni dom.

Zastruja vjetarac kao pozdrav suncu, što tamo na zakrvavljenom zapadu tone. Ninčević je pogleda. Nešto hladno zapljuska mu srce.

Đina nastavi:

- U ovom domu ima i za mene uspomena... uspomena dragih, što ih ja ne bih mogla da zaboravim, kao ni oni tvoji ljudi svoje...

Vidi, da se bliža kraj. Ali još se opire ^{Rao da!} i ~~svet~~ traži, kako ^{ne} bi ^{li. Kako} sebi sačuvala tu svoju ljubav.

Nato joj sine glaydom nenadana misao:

- Ivo, da podemo kamo daleko, daleko, gdje tih uspomena ^{ni mojih ni tvojih -} ~~neće biti~~ ^{gata...} ~~gata...~~

Ninčević se blago osmjehnu. Htio je na šalu da okrene, a ono izišlo ozbiljno,

~~Mal~~ malo ne tvrdo:

- Pa- nisu uspomene stvar neka kruta, neznatna i neugledna, da ^{ih} ~~je~~ možeš ne-

gdje da ostaviš, izgubiš...

Dolje u podgrađu pojačali glasovi razdraganog narodnog slavlja.

- Došla bi, Dino, čeznije i navaljivala sve jače i neodoljivije i mi bismo se opet vratili i tu našli ^{svamo i} nadoveza ~~sa~~ zamišljeno, muklo.

Iz podaljega dopirao hrapav, idiotski glas ludoga Keka.

Ona se još otimaše.

- U početku našeg poznanstva govorio si drukčije... O čovječanstvu, pred kime da iščezavaju sve plemenske razlike. A sada...

Glas joj zatreperi. Tiho i predano pogleda mu u oči pune onog prvašnjeg svijeta. I u njemu budio se nemir, nekakav čudan, neobjašnjen.

- Da okretno na što drugo? - predloži Ninčević blago, i nježno je pomilova po čelu.

Dina se nekud daleko zagleda.

- Uzalud... Vidim: ti ne bi mogao pregorjeti...

On je šutio.

A njoj su pred dušom prolazile sjene: otac, mati, brat, tetka Veronika, stari Garibaldinac, pa ona slika... I Kekov se glas približavao. Već je razabirala riječi njegove pjesme.

- Ni ja- šane jedva čujno.

Spuštao se suton, dunuđ jači zamah vjetra pa ujedared utihnu i zamre negdje u lišću.

- Sve nikne, da malo zatim uvene- pomisli djevojka i duša joj zajeva.

Uzduhom se različite bojni zvuci starog klavira. Tek je Veronika svirala:

"Va, pensiero sull' ali dorate..."

Dina je časkom osluškivala, onda se lagano izvi iz mladićevih ruku i s naporom ustade na noge.

Mladić se trže. Još nije pravo shvaćao, ali mu se ruke same od sebe pružile, da je zadrže:

- Dino!

- Zovu me... drhtnu ona.

- Ko te zove, ko?

- Uspomene... iz... moje - kako si ono rekao- grobnice.

- Ne puštam te, viknu on glasom prigušenim od uzbuđenja i uhvati je za obje ruke.

Na usnama zaigraše mu riječi najzavodljivije ljubavi, i još jedanput zatomiše zvukove stare Verdijeve pjesme.

Ali unutra, u Dininu srcu, one se neke tajanstvene niti već trgale.

- Ovo oko nas jače je. I uvijek će se dizati između nas - Golno, dahne i dugo

u taj pogled svoj i, ino...

ga pogleda ,kao da bi u one riječi, što već zvone na bliski, krajnji oproštaj htjela da ulije najbolji dio svoje duše.

On ne popustaše.

-Sve će se to smiriti. Mi ćemo se jednom naći u potpunom skladu- u našoj djeci...- zavapi on.

Rumen joj probi bljedo lice.

- Ne bismo ni u njima: ni djeca neće imati po dvije duše, već samo jednu. Ja bih tu dušu tražila za sebe- ti opet za sebe. *Pre duboko je ovo, što nam usadilo u dušu...* Ne bismo se našli, dahnu s osmijehom punim pregora.

Na tihoj, pustoj cesti nize vrta pojavi se ljudi Keko, ugleda ih, stane i suludo zaplače:

" Si scopron le tombe..."

Zaplaka i ona. Potom se jednim mahom istrže iz mladićevih ruku i u čas je nestade u kući.

On se zaletje za njom. Sve je u njemu vapilo za lijepom, izgubljenom djevicom. Ali ona se ne vrati.

Otišao i Keko. Ninčević osta još neko vrijeme sam kao skamenjen sred duboke šutnje mrtvoga grada, nad koji se već spustaše mrak.

A onda, oboren, smrvinjen od toga nenadanoga preloma, iziđe iz vrta i strmim se sumornim puteljkom spusti u dol, gdje je kipio život.